

**YOSHLAR ORASIDA MEDIA SAVODXONLIKNI OSHIRISHNING
PEDAGOGIK ASOSLARI**

Abdugʻaniyeva Nodira Bahodir qizi

Abduxatova Nigina Abduvoxit qizi

Termiz davlat pedagogika instituti talabalari

Annotatsiya. Ushbu ishda yoshlar orasida media savodxonlikni oshirishning pedagogik asoslari yoritilgan. Tadqiqotda media taʼlimning maqsadlari, didaktik tamoyillari va oʻquvchi shaxsini axborot oqimida yoʻnaltirish metodlari tahlil qilinadi. Ish natijasida yoshlarning tanqidiy fikrlash, media tahlil va raqamli madaniyat koʻnikmalarini rivojlantirishning samarali yondashuvlari asoslab berilgan.

Kalit soʻzlar. Media savodxonlik, yoshlar, pedagogika, raqamli taʼlim, tanqidiy fikrlash, axborot tahlili, media madaniyat, raqamli kompetensiya, media taʼlim, metodik yondashuv.

Аннотация. В данной работе рассматриваются педагогические основы повышения медиаграмотности среди молодежи. В исследовании анализируются цели, дидактические принципы медиаобразования и методы ориентации личности студента в информационном потоке. Результаты работы легли в основу эффективных подходов к развитию у молодежи навыков критического мышления, медиаанализа и цифровой культуры.

Ключевые слова. Медиаграмотность, молодежь, педагогика, цифровое обучение, критическое мышление, информационный анализ, медиакультура, цифровая компетентность, медиаобразование, методический подход.

Annotation. This work covers the pedagogical foundations of increasing media literacy among young people. The study analyzes the goals, didactic principles of media education and the methods of guiding the personality of the student in the information flow. The results of the work provide the basis for effective approaches to the development of skills of young people's critical thinking, media analysis and digital culture.

Keywords. Media literacy, youth, pedagogy, digital learning, critical thinking, information analysis, media culture, digital competence, media education, methodological approach.

Media savodxonlik bugungi kunda yoshlarning raqamli jamiyatdagi faol ishtirokini belgilovchi eng muhim kompetensiyalardan biri sifatida eʼtirof etilmoqda. Yosh avlod

har kuni turli axborot oqimlari ta'sirida qolayotgani sababli, ularning axborotni tanqidiy baholay olish, to'g'ri talqin etish va mas'uliyat bilan foydalanish qobiliyati alohida ahamiyat kasb etadi. Media savodxonlikning pedagogik mohiyati yoshlarni axborotni to'g'ri tahlil qilishga, ijtimoiy qadriyatlarni anglashga va ma'lumotlar ishonchligini baholashga o'rgatishdan iboratdir. Bu jarayon nafaqat ta'lim muassasalari, balki oilaviy va ijtimoiy muhitda ham qo'llab-quvvatlanishi kerak. O'quvchi media resurslar yordamida axborotni mustaqil izlash, uni tahlil qilish va o'z fikrini asoslab ifodalash imkoniga ega bo'ladi. O'qituvchi esa media vositalardan pedagogik maqsadda foydalangan holda o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantiruvchi sharoit yaratadi. Media savodxonlikning rivoji yoshlarni ma'lumotga asoslangan qarorlar qabul qilishga undaydi. Bunday yondashuv yoshlarni faqat iste'molchi emas, balki ijodkor va tahlilchi sifatida tarbiyalaydi. Natijada yosh avlodning kommunikativ, ijtimoiy va madaniy faoliyati takomillashadi. Yoshlar orasida media savodxonlikni oshirishning samarali yo'llaridan biri — raqamli ta'lim muhitida faol o'qitish strategiyalarini qo'llashdir. Zamonaviy texnologiyalar media kontentni tahlil qilish, baholash va yaratuvchilik faoliyatini osonlashtiradi[9].

1-jadval. *Yoshlar media savodxonligini oshirishda ta'lim bosqichlari va pedagogik faoliyat turlari*

№	Bosqich nomi	Amalga oshiriladigan pedagogik faoliyat	Foydalaniladigan texnologiyalar / metodlar
1	Axborotga yo'naltirish bosqichi	Yoshlarni ishonchli axborot manbalarini tanlashga o'rgatish	Media monitoring, faktcheking, onlayn resurslar
2	Tanqidiy tahlil bosqichi	Axborotni tahlil qilish va noto'g'ri ma'lumotni ajratish	SWOT tahlil, "Aqliy hujum", baholovchi matritsa
3	Ijodiy faoliyat bosqichi	Yoshlarni media kontent yaratishga jalb etish	Canva, Blogger, YouTube Studio, interaktiv darslar
4	Muloqot va baholash bosqichi	O'quvchilar media loyihalarini taqdim etadi, tahlil qiladi	LMS, Padlet, forumlar, Google Meet
5	Media etika va refleksiya bosqichi	Axborotdan foydalanishda axloqiy me'yorlarga amal qilishni o'rgatish	Treninglar, keys-metod, onlayn testlar, simulyatsiya

O'quvchilar multimedia resurslari orqali o'z fikrlarini vizual, audio yoki matnli

shaklda ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu ularning estetik didini, ijodiy yondashuvini va media muhitdagi mas'uliyat hissini rivojlantiradi. Pedagog media madaniyatni o'rgatishda yo'naltiruvchi rol o'ynaydi va har bir o'quvchining individual fikrlash uslubini rivojlantirishga ko'maklashadi. Raqamli o'quv platformalari, masalan, LMS tizimlari, onlayn bloglar yoki ijtimoiy tarmoqlar, o'quvchilarni o'zaro muloqotda bo'lish va fikr almashishga undaydi. Bu jarayonda media ta'lim vositalari o'qitishning samaradorligini oshiruvchi metodik komponentga aylanadi. Pedagogik jihatdan to'g'ri yo'naltirilgan media faoliyat yoshlarning axborot bilan ishlash madaniyatini shakllantiradi. Shuningdek, o'quvchilarda raqamli muhitda mustaqil o'rganish, o'zini nazorat qilish va tahlil qilish qobiliyatini kuchaytiradi[8].

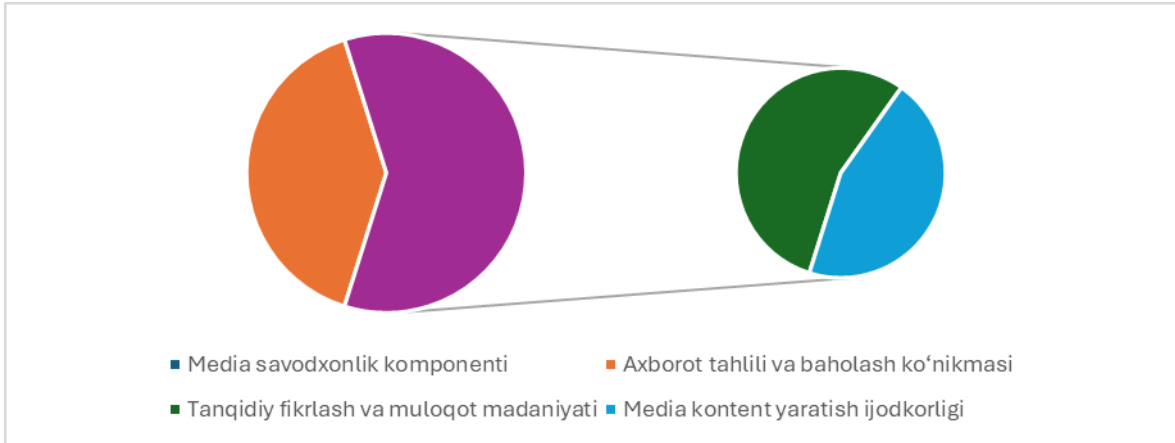
Yoshlarning media savodxonligini rivojlantirish jarayonida tanqidiy fikrlashni o'stirish markaziy o'rinni egallaydi. Axborotning ko'pligi, turli manbalarning qarama-qarshi mazmuni yoshlarni muhokama qilish, tahlil etish va solishtirishga majbur etadi. Shu bois ta'lim jarayonida media tahlil mashg'ulotlari, munozarali darslar va loyihaviy ishlar tashkil etish muhimdir. Bu usullar o'quvchilarda fakt va fikrni farqlash, manipulyativ ma'lumotlarni aniqlash va xolis xulosa chiqarish ko'nikmasini shakllantiradi. Tanqidiy fikrlash yoshlarni ijtimoiy tarmoqlardagi noto'g'ri ma'lumotlarga nisbatan immunitetli qiladi. Media ta'lim o'quvchini passiv axborot qabul qiluvchidan faol tahlilchi darajasiga olib chiqadi. Shu bilan birga, tanqidiy tahlil orqali yoshlar axborot oqimida o'z pozitsiyasini shakllantiradi. O'qituvchilar bu jarayonda axborotni tahlil qilish uchun metodik ko'rsatmalar, tahlil jadvali va baholash mezonlaridan foydalanishlari mumkin. Media tahlil mashg'ulotlari o'quvchilar tafakkurini faollashtiradi va ularni ijtimoiy mas'uliyatli qarorlar qabul qilishga tayyorlaydi. Natijada yoshlarning fikrlash madaniyati raqamli axborot muhitiga moslashadi[10].

Yoshlar orasida media savodxonlikni oshirishda axloqiy-me'yoriy yondashuv ham alohida ahamiyat kasb etadi. Media madaniyat faqat tahliliy ko'nikmalar bilan emas, balki axborotdan foydalanganda mas'uliyat hissi bilan belgilanadi. Shuning uchun ta'lim jarayonida media etikani, onlayn muomala madaniyatini va kiberxavfsizlik tamoyillarini o'rgatish zarur. Yoshlar internetda shaxsiy ma'lumotlar bilan ishlashda ehtiyotkor bo'lish, hurmatli muloqot va tolerantlikni saqlashni o'rganishlari kerak. Raqamli muhitda o'z xulq-atvorini nazorat qilish yoshlarning shaxsiy brendini va ijtimoiy obro'sini shakllantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarda global media maydonida madaniyatlararo muloqot olib borish ko'nikmalari rivojlanadi. Media etika ta'limi yoshlarni virtual makonda hurmat, adolat va ijtimoiy javobgarlik ruhida tarbiyalaydi. Axborotdan foydalanishning axloqiy mezonlarini singdirish pedagogik

Learning and Sustainable Innovation

yondashuvning ajralmas qismidir. O'qituvchi bu jarayonda nafaqat bilim beruvchi, balki ijtimoiy qadriyatlarni shakllantiruvchi sifatida ham faol ishtirok etadi[7].

1-rasm. *Yoshlar media savodxonligi komponentlari shakllanish darajasi*

Media savodxonlikni oshirish metodikasida o'quvchilarning o'zaro hamkorligi va guruhli o'qitish usullari samarali natija beradi. Jamoaviy media loyihalar, raqamli esse yozish, blog yuritish va interaktiv muhokamalar orqali yoshlar media faoliyatda bir-biridan o'rganadilar. Guruhli ishlar ularning kommunikativ qobiliyatini oshirib, hamkorlik madaniyatini shakllantiradi. Bu esa ijtimoiy faol fuqarolikni rivojlantirishga xizmat qiladi. O'qituvchi bu jarayonda moderator sifatida har bir o'quvchining faolligini qo'llab-quvvatlashi kerak. O'zaro fikr almashish, tahlil qilish va natijalarni taqqoslash jarayoni yoshlarni mustaqil xulosa chiqarishga o'rgatadi. Media loyihalar orqali o'quvchilar jamiyatdagi ijtimoiy masalalarga media vositalar orqali yechim topishga urinadilar. Bu ularning ijtimoiy ongini kengaytiradi va ijobiy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlashga o'rgatadi. Shu tariqa, media savodxonlikni oshirish metodikasi yoshlarni faollik, muloqot va tahlilga asoslangan raqamli tafakkurga tayyorlaydi[6].

Media savodxonlikni rivojlantirishning istiqbollari kelgusida raqamli kompetensiyani baholovchi tizimlarni takomillashtirish bilan yanada kuchayadi. Bugungi kunda sun'iy intellekt, adaptiv o'qitish platformalari va interaktiv media muhitlar bu jarayonni avtomatlashtirish imkonini bermoqda. AI tizimlari o'quvchilarning tahlil tezligi, kontent yaratish sifati va axborotni tanqidiy baholash darajasini aniqlab, individual o'quv yo'nalishlarini taklif qiladi. Bu esa ta'lim jarayonida differensial yondashuvni kuchaytiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning media faoliyat natijalari tahlil qilinib, ularning ijtimoiy mas'uliyati va axborot madaniyati baholanadi. Virtual treninglar, vebinarlar va simulyatsion mashg'ulotlar yordamida yoshlar real media muhitda to'g'ri qaror qabul qilishni o'rganadilar. Kelajakda media savodxonlikni rivojlantirish raqamli fuqarolik madaniyatining asosi sifatida qaraladi. Shu bois pedagogik jarayon media

ta'limni uzluksiz rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Raqamli kompetensiyalarni muntazam yangilab borish yoshlarning global axborot makonida faol ishtirokini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva M. *Media ta'lim va media madaniyat asoslari*. – Toshkent: “O‘qituvchi”, 2022. – 184 b.
2. G‘ofurova S. *Yoshlar media faoliyatida tanqidiy fikrlashni shakllantirish metodikasi*. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2021. – 192 b.
3. Ziyodov A. *Raqamli ta'lim muhitida media savodxonlikni rivojlantirish*. – Farg‘ona: TATU nashriyoti, 2023. – 176 b.
4. Omonova N. *Axborot madaniyati va raqamli etika tamoyillari*. // “Ta’lim va Innovatsiya” jurnali. – 2022. – №2. – B. 46–53.
5. Tursunov R. *Pedagogik yondashuvlarda media ta'lim texnologiyalarining o'rni*. – Toshkent: “Ilm Ziyo”, 2023. – 158 b.
6. Mohigul Shavkatovna Xolova, & Yakub Saydulloyevich Ochilov (2021). PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF HEALTHY THINKING IN STUDENTS. *Academic research in educational sciences*, 2 (6), 54-57. doi: 10.24411/2181-1385-2021-01083
7. Saydulloyevich, O. Y., & Kizi, J. N. Z. (2022). Methods Of Developing Labor Education At School And In The Family. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(3), 57-60.
8. Saydulloyevich, Y., & Kizi, N. (2022). Analysis of pedagogical problems of gender differences in resolving conflict situations. *International Scientific Research Journal*, 3(3), 154-157.
9. Saydulloyevich, O. Y., & Raxmonovich, I. R. Factors Of Orientation Of Students To The Teaching Profession. *JournalNX*, 317-319.
10. Saidulloyevich, Y. O. (2022). Comments and explanations on the works of the great mutaffakkir imam ghazali. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 3(12), 241-244.